

Boazodoalloodđasat Båatsoesaernieh Reindriftnytt

UTGITT SIDEN 1967

Telling av rein med drone og KI
Status i reindriftnytt: Høyere slaktevolum, lavere kjøttmengde
Hva betyr fôring for reinens helse?

Flytting, Foto Askild Solberg

Innhold :

Leder	side 4	
Kutt i RUF-midler etter beitekrisa 2025	side 6	
Status i reindrifta: Høyere slaktevolum, lavere kjøttmengde	side 8	
Vil øke forbruket av reinkjøtt.....	side 10	
Nye nettsider om reindriften arealer	side 12	
Trenger du hjelp i arbeidet med arealinngrepssaker?	side 13	
Lengre og varmere somre gir mer parasittsmite med mygg	side 16	
Hva betyr føring for reinens helse?	side 20	
Nytt fra Reinhelsetjenesten 2025	side 24	
Arbeidshelseoppfølging for reindriften viktigste ressurs	side 24	
Ny kunnskap for framtidens reindrift.....	side 25	
Reindriften styrets virksomhet og møter i 2025.....	side 26	
Reindriften styret om lovendringer, erfaringer og veien videre	side 29	
Nannet - et nytt felleseid kompetansesenter for reindrifta	side 30	
Telling av rein med drone og KI	side 32	
Tilbakeblikk	side 33	
Oppdaterte distriktsplaner er viktig for reindriften	side 34	
Vil du abonnere på Reindriftnytt?	side 35	

Boazodoalloodđasat : reindriftnytt **2:2025**

Ansvarlig utgiver:
Landbruksdirektoratet/
Eanandoalloodirektoráhtta
Besøksadr.: Løkkeveien 111, 9510 Alta

Avdeling reindrift
Telefon 78 60 60 00
postmottak@landbruksdirektoratet.no
www.landbruksdirektoratet.no

Grafisk produksjon:
Fagtrykk Idé as,
Telefon 78 44 68 00
alta@fagtrykkide.no

Bilder uten bildetekst er hentet fra iStock.
Omslag: Forside: Foto Landbruksdirektoratet.
Bakside: Foto Bjørnar Strøm-Hågensen.

Čakča lea njuovvanáigi. Dal galgá ealus válljet njuovvanbohccuid – mat dahket vuodu bibmui, duolljái ja ruđaide. Olles siida ja bearaš leat čoahtkanan dan bargui. Dábálaččat dat lea guovddázis boazodoallojagis. Dalle ferte dárkilit árvvoštallat makkár bohccot galget čuovvut viidásit dálveguohtuneatnamiidda ja gáibideaddji guohtunáigodahkii. Ealu ferte doallat dakkár dásis maid dálveguohtumat girdet, ja ferte gozihit ahte bohccot leat buori vuoimmiš giđa guottehii.

Muhtun siiddaide ja boazoeaiggádiidda lea dat čoahtkaneapmi gárddis bahča vásáhus. Stuora vaháгат boraspiriide sáhttet dagahit ahte leat unnán njuovvanbohccot. Eallu sáhtta leat nu heajos vuoimmiš muosehuhttimiid dihte guohtuneatnamiin, dahje dan dihte go guohtuneatnamat leat gáržžit boazologu dihte. Muhtun orohagain leat hástalusat lobihis boazodoaluin dahje ahte doaibmanjuolggadusat ja mearriduvvon boazolohku ii adno árvvus. Dakkár oktavuodát sáhttet dagahit siskkáldas riidduid ja heajos gova ealáhusas mii álgoálggus lea sihke erenoamáš ja bistevas.

Bures lágiduvvon boazodoallu boazobargiiguin mat barget ovttas, juogadit guohtuneatnamiid, vuhtiiváldet luonddu gierdama ja leat mielde searvevuodas lea okta dain osiin bistevas ealáhusas ja biebmobuvttadeamis mainna Norga sáhtta leat rámis. Mu čuožžunsajis boazodoallohállddahas lea juste dá dat govva man áiggun čájehit boazodoalloealáhusas go deaivvadan politihkain, servodagain ja eará ealáhusain.

Skábmamánu 7. beaivvi rádjái leat 36 741 bohcco njuovjuvun – sullii 600 eambbo bohcco go diibmá seamma áiggi. Bohccobierggu gávpeberoštupmi lea positiivlaš, ja bohccobierggu vuorkálogut leat njiedjan diimmá njuovvama rájes. Bohccobierggu márkanlávdegottis barget oppalaš doaibmabijuiguin lokten dihte gávpeberoštumi, seammás go bohccobiergobuvttadeaddjit ráhkadit ođđa buktagiid ja čadahit ollu márkanovddideaddji doaibmabijuid.

Dálveguohtuneatnamiid muohtadilálašvuodát leat eanet ahte eanet hástaleaddjit dálkkádatrivedamiid geažil – nu dat lea leamaš, eanet go ovdal, 2019 rájes. Šiehtadanbealit leat dan dihte álkidahtán gearggusvuodadoarjaga. Dat mearkkaša ahte siiddat fertejit birget iežaset ruđain ja orohaga roassofoanddain vuosttaš 30 beaivvi manjel go guohtunroassu celkojuvvo. Jus 30 beaivvi golihit ja guohtuneatnamat ain leat lássejuvvon, de sáhtta ohcat guovddáš roassoruđaid.

Suoidnemánu 1. beaivvibohterivedadusat Boazodoallolágas fápmui. Proseassa álggahuvvui juo jagis 2020, go Sámediggi ja NBR evttohii láhkageahčadeami. Støre ráđdehus čuov-

volii iežas ráđdehusjulggaštusas ahte galggai čadahuvvut ollislaš dárkkisteapmi boazodoallolágas. Dan barggu dagai Eanandoallo- ja biebmodepartemeantta ja rievadanevttohusat hábmejuvvo viiddis cealkámuš-proseassas ja mángga gulaskuddamiid duohken NBR:in ja Sámedikkiin. Boadus lei proposišuvdna man oallugat dorjo, ja láhkariivedadusat dohkkehuvvo ollislaččat.

Dal lahkonišgohtet ođđa boazodoallošiehtadallamat NBR ja stáda ovddasteaddji Eanandoallo- ja biebmodepartemeantta gaskkas. Goappaš bealit leaba ráhkaneame, guorahallame ja árvvoštallame ortnegiid mat juo gávnojit. Oktasaš mihttu lea ahte dat bargu galgá veahkkin ásaheame bures lágiduvvon boazodoalu mii dávista bajit láidestusain kultuvrralaš, ekonomalaš ja ekologalaš bistevasvuodain. Buoridanmuni čuoččusin leat bures šiehtadallamat maid bures lea ráhkkanan ja hállo gávdat čovdosiid fárolaga.

Norgga boraspirehállddaseapmi lea ain stuorra hástalus. Boazovahátlohku boraspiriide lea beare alla dásis ja muhtun orohagain leat vaháгат nu gáibideaddjit ahte dat hehte vejolašvuodaid lágideit bistevas boazodoalu. Gulaskuddamiid čađa leaba NBR ja stáhta šiehttan doaibmabijuid maid ulbmil lea unnidit boazovahágiid boraspiriide. Earret eará lea áššedovdilávdegoddi árvvoštallagoahtán boraspirehállddaseami Bernkonvenšuvna ja álbmotrievtti ektui. Dan čavčča lávkejuvvo vuosttaš lávki guhkesáigasaš bargui čuovvolit daid orohagaid, mat jagiid čađa leat vásihan vahágiid boraspiriide.

Boazodoalu deaivvademiin leat ollu hástalusat ja vuorjašumit maid birra gullat. Golbma dilálašvuoda maid gullat dávja leat guohtunareálaid massin, boazovaháгат boraspiriide ja dálkkádatrivedamiid čuoččadusat. Dat leat duohta hástalusat, ja dat gáibidit sihke heivehemiid ja doaibmabijuid. Mii čuvget muhtun dain fáttáin Boazodoalloođđasat-bládis.

Juovlaáigi lahkona ja ollu galgá ordnejuvvot ovdal juovlabasiid ja ovdal ođđa jahki fáhkka boahat. Vaikko boazobarggut eai goassege noga, de lea dehálaš várrat áiggi sihke bearrašii ja gaskavuodaide. Viidásit fievrredit buriid árbevieruid ja váikkuhit buori ovttasbargui siiddas lea buorre vuoruheapmi vai boazodoallu ain lea bistevas ja bearašvuodát ealáhus.

Sávan buot Boazodoalloođđasiid lohkkide ráfálaš juovlabasiid ja buori ođđa jagi.

Widar Skogan

Direktevra boazodoalloossodagas
Eanandoalldirektaráhtas

Høsten er slaktetid. Nå skal reinflokkens overskudd hentes ut – til mat, skinn og penger. Hele siidaen og familien er samlet i arbeidet. Under normale forhold er dette et høydepunkt i reindriftsåret. Det skal gjøres kloke vurderinger om hvilke dyr som skal følge med videre til vinterbeitene og en krevende beitesesong. Flokken må holdes på et nivå som gjør at vinterbeitene strekker til, og at dyrene er i god kondisjon til neste års kalving.

For noen siidaer og reineiere er denne samlingen i gjerdeanlegget en vond opplevelse. Det kan være store tap til rovdyr som gjør at det er lite dyr å slakte. Flokken kan være i dårlig hold på grunn av forstyrrelser i beiteområdene, eller fordi beitegrunnlaget er presset av for mange dyr. I noen distrikt forsterkes utfordringene av ulovlig reinhold eller manglende respekt for bruksregler og fastsatte reintall. Slike forhold kan skape interne konflikter og et uheldig bilde av en næring som i utgangspunktet er både unik og bærekraftig.

En velordnet reindrift med reindriftsutøvere som jobber sammen, deler på beitegrunnlaget, hensyntar naturens tåleevne og bidrar i fellesskapet må være noe av det beste Norge kan vise fram innen bærekraftig næring og matproduksjon. Fra mitt ståsted i reindriftsforvaltningen er det nettopp dette bildet jeg ønsker å formidle av reindriftnæringen i møte med politikk, samfunn og andre næringer.

Per 7. november er det slaktet 36 741 dyr – rundt 600 flere enn på samme tid i fjor. Etterspørselen etter reinkjøtt i markedet er positiv, og lagertallene er på vei ned sammenlignet med forrige slaktesesong. Markedsutvalget for reinkjøtt jobber med generelle tiltak for å øke etterspørselen etter reinkjøtt, samtidig som reinkjøttbedriftene utvikler nye produkter og gjennomfører en rekke salgsfremmende tiltak.

Klimaendringene har gjort snøforholdene på vinterbeitene stadig mer utfordrende – slik har det vært, i større grad, siden 2019. Avtalepartene har derfor forenklet ordningen med krisemidler. I praksis betyr dette at siidaene må klare seg selv de første 30 dagene etter at det er erklært beitekrise ved å bruke egne midler og distriktets krisefond. Dersom beitene fortsatt er låst etter 30 dager kan det søkes om sentrale krisemidler.

1. juli trådte flere endringer i Reindriftsloven i kraft. Prosessen startet allerede i 2020, da Sametinget og NRL tok initiativ til en lovgjennomgang. Regjeringen Støre fulgte opp i sin regjeringserklæring med at det skulle gjennomføres en helhetlig revisjon av reindriftsloven.

Dette arbeidet ble gjennomført av Landbruks- og matdepartementet og forslagene til endringer ble til i en bred innspillsprosess og en rekke konsultasjoner med NRL og Sametinget. Resultatet ble en proposisjon med bred støtte, og lovendringene ble vedtatt i sin helhet.

Nå nærmer det seg nye reindriftsforhandlinger mellom NRL og staten ved Landbruks- og matdepartementet. Begge parter er i full gang med forberedelser, utredninger og vurderinger av eksisterende ordninger. Det er et felles mål at dette arbeidet skal bidra til en velordnet reindrift i tråd med overordnede føringer om kulturell, økonomisk og økologisk bærekraft. Som alltid er nøkkelen til forbedring godt forberedte forhandlinger og vilje til å finne løsninger sammen.

Rovviltforvaltningen i Norge er fortsatt en stor utfordring. Tapene av rein til rovdyr er for høye og i enkelte distrikter er tapssituasjonen så krevende at det truer muligheten til å drive en bærekraftig reindrift. Gjennom konsultasjoner er NRL og Staten blitt enige om flere tiltak for å redusere tapene av rein til rovvilt. Blant annet er et ekspertutvalg i gang med å vurdere rovviltforvaltningen i lys av Bernkonvensjonen og folkeretten. I høst tas også første steg i et langsiktig arbeid for å følge opp de reinbeitedistriktene som gjennom flere år har hatt store utfordringer med rovvilttap.

I møte med reindriftnæringen er det en rekke utfordringer og bekymringer som blir tatt opp. Tre forhold som ofte går igjen er tap av beitearealer, tap av rein til rovvilt og konsekvensene av klimaendringene. Dette er reelle utfordringer som er utfordrende, og som krever både tilpasninger og tiltak. I denne utgaven av Reindriftsnytt belyser vi flere av disse temaene.

Det nærmer seg førjulstid og mye skal forberedes før julehøytiden og et nytt år plutselig melder sin ankomst. Selv om arbeidet med reinflokken aldri tar pause, så er det viktig å prioritere tid til både familie og fellesskap. Å videreføre gode tradisjoner og å bidra til et godt samarbeid i siidaen er en god investering for en fortsatt bærekraftig og familiebasert reindriftnæring.

Ønsker alle lesere av Reindriftsnytt en fredelig julehøytid og et godt nytt år.

Widar Skogan

Direktør i avdeling reindrift
i Landbruksdirektoratet

Kutt i RUF-midler etter beitekrise 2025

Skrevet av: Geir Uglebakken,
seniorrådgiver Landbruksdirektoratet

Styret for Utviklingsfondet for reindrifta (RUF) behandla 4. september revidert tildelingsbudsjett for 2025. Det er gjort endringer for å dekkja kostnader for handtering av årets beitekrise.

Budsjettendringane kjem mellom anna som følge av omdisponeringar staten og Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) har gjort for å dekkja auka utgifter etter beitekrise vinteren 2025.

Dei frie midlane som Ruf-styret disponerer er dermed redusert.

Vedtekne kutt

Størst er kutta i støtte til forskning og formidling, og dessutan tilskot til reindriftsanlegg. Støtte til forskning og formidling er redusert frå 3,0 til 2,0 millionar kroner. Tilskot til reindriftsanlegg er redusert frå 8,1 til 6,5 millionar kroner.

For resten av ordningane som Ruf-styret disponerer midlar til er det berre gjorde mindre justeringar.

Søknadsfristen for støtte til forskning og formidling er 15. september, og Ruf-styret behandlar søknadene i det siste møtet i november i år.

Når det gjeld reindriftsanlegg, er potten no brukt opp for 2025. Nye søknader vil først bli behandla i 2026, med frist 15. januar.

Lenkje til protokoll frå RUF-møte 4. september 2025

Foto: Magnar Evertsen

Plastkrybbe - Foring av rein med kraftfor - Foto Svein M Eilertsen - NIBIO

Status i reindrifta: Høyere slaktevolum, lavere kjøttmengde

Skrevet av: Sissel Olsen,
seniorrådgiver Landbruksdirektoratet

Slaktesesongen 2025/2026 startet uvanlig tidlig, og tall fra Animalia viser at det hittil er slaktet flere reinsdyr enn i fjor. Likevel er produksjonen i tonn lavere, hovedsakelig fordi gjennomsnittsvekten har gått ned. Vest-Finnmark står for hoveddelen av slaktingen, og mye av årets uttak er kalv.

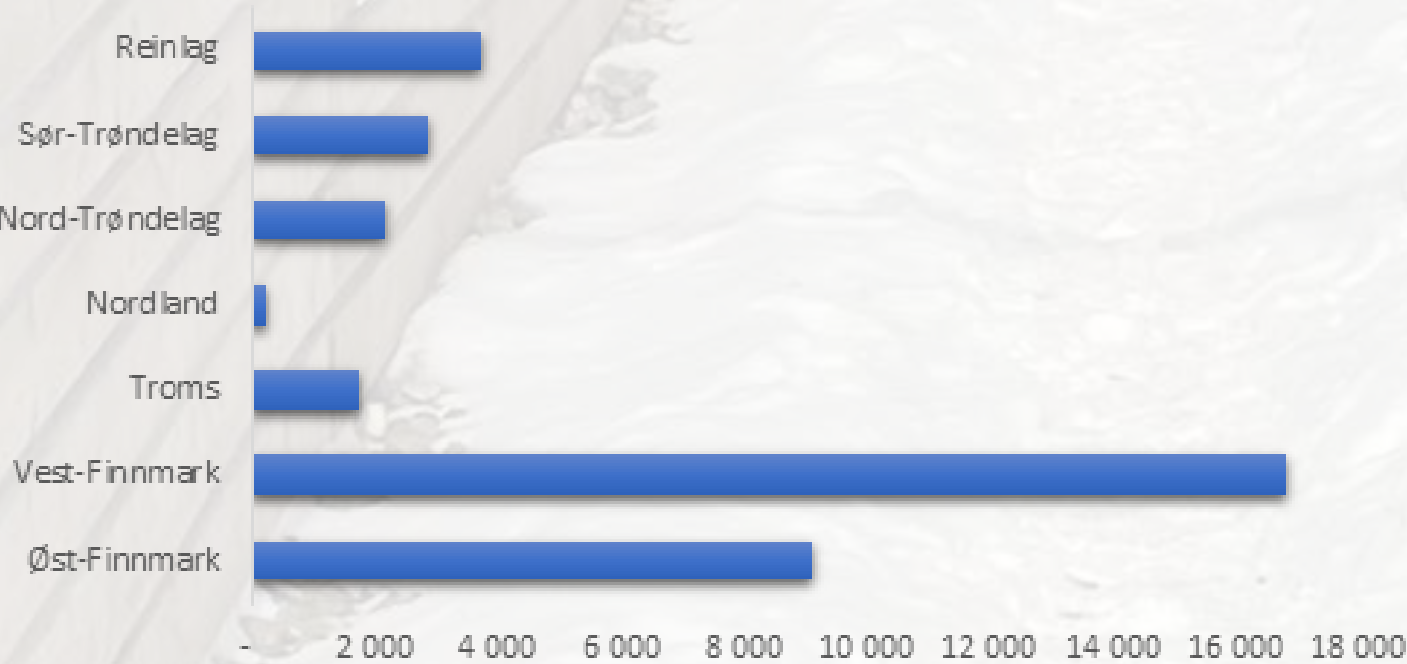
Tidlig start på slaktesesongen
Årets slaktesesong kom tidlig i gang, allerede i juli, og ifølge tall fra Animalia var 36 741 reinsdyr slaktet per 7. november. Dette er et høyere antall slaktedyr enn på samme tid i fjor, men samtidig er den totale kjøttproduksjonen lavere. Årsaken er at gjennomsnittsvekten på slakteskrottene har gått noe ned i alle områder, med unntak av i Nordland og reinlagene.

Vest-Finnmark er det området som har slaktet flest rein, og flere av distriktene har hatt en høy andel kalveslakt. Enkelte så mye som nær 100 prosent.

I antall dyr ligger årets slakteuttak over snittet for de siste ti årene. Men målt i tonn kjøtt ligger produksjonen under tiårsgjennomsnittet, nettopp på grunn av den lavere gjennomsnittsvekten.

Størst økning i Vest-Finnmark
Det er slaktet i overkant av 2000 flere reinsdyr i Vest-Finnmark sammenlignet med samme periode i fjor, og området står dermed for hoveddelen av oppgangen nasjonalt. Nedgangen i slaktingen er størst i Sør-Trøndelag og Øst-Finnmark hvor det er slaktet henholdsvis 936 og 889 færre reinsdyr enn i samme periode i 2024. I Troms og i reinlagene er slaktingen noe høyere enn i fjor.

Antall reinslakt per reinbeiteområde

Krevende vinter – men likevel god kalveproduksjon
De siste årene har reindrifta flere steder stått overfor krevende beiteforhold, med låste beiter som følge av islag eller store snømengder. Erfaringene fra tidligere vintre har ført til at næringen og myndighetene sammen har utviklet et system for å håndtere slike situasjoner. Ordningen skal sikre god dyrevelferd og legge grunnlag for framtidig produksjon, og gir blant annet mulighet til å søke om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap i reindriftsnæringen.

Senhøsten 2024 og vinteren 2025 ble nok et eksempel på hvor sårbart høst- og vinterbeite kan være. Hardpakket snø og islag skapte vanskelige forhold i flere områder, og mange reineiere måtte starte tidlig med tilleggsfôring for å sikre dyrene nok næring. Takket være simler i god kondisjon og at flere kom tidlig i gang med tilleggsfôring, ble det likevel båret fram mye kalv. Foreløpige vurderinger tyder derfor på at slaktesesongen 2025 kan bli tilnærmet normal, til tross for vinterens utfordringer.

Reinskav dominerer lagerbeholdningen
2025 har fortsatt trenden fra 2024 med relativt store lagre av reinkjøtt hos reinkjøttbedriftene. Finnbiff og reinskav opptar hoveddelen av lagerbeholdningen, hvor over 50 prosent av lagerbeholdningen er reinskav og finnbiff.

Per 1. oktober var det 498 tonn reinkjøtt på lager, dette var noe mindre enn 1.oktober 2024. En annen positiv utvikling er at lageret av reinskav har minket fra 1. september til 1. oktober i år, mens lagerbeholdningen av skav økte i samme periode i fjor. På den andre siden er lageret av hele skrotter noe høyere i år, som betyr at en mindre del av skrottene er videreforedlet i år.

498 tonn inkluderer hele skrotter med bein, og i beinfri vare utgjør dette om lag 459 tonn reinkjøtt.

Det aller meste av reinkjøttet som produseres i Norge, finner veien til det norske markedet. Det er ingen regelmessig eksporthandel av reinkjøttet, og det lille som eksporteres av skrotter og stykningsdeler utgjør kun små mengder og enkeltvis leveranser.

Foto: Kim Jacobsen / Bakgrunnsbilde: Måjen Eira

Vil øke forbruket av reinkjøtt

Skrevet av: Robert Rønning,
kommunikasjonsdirektør Landbruksdirektoratet

Markedsutvalget for reinkjøtt fikk nytt mandat og ny sammensetning i sommer. Nå jobbes det med å forstå hvordan næringen kan øke salgstallene med et produkt mange har et positivt forhold til.

Det nye mandatet legger vekt på å sikre reinkjøttet oppmerksomhet og bidra til kjøpsutløsende adferd hos forbruker.

– Vi har hatt møte med Matprat og fått viktig innsikt i hvordan næringen kan øke salget av reinkjøtt. Matprat er med sin sterke stilling som «oppskriftsleverandør» en viktig samarbeidspartner for utvalget, og imponerer også med gode analyser av både forbruker og markedet, sier Jørn Rolfsen, som er leder i Markedsutvalget for reinkjøtt.

På møtet kom det frem at nordmenn vurderer reinsdyr som bedre enn storfe og lam med tanke på matglede og nytelse. Likevel er det en vei å gå før reinkjøtt har samme salgstall som andre kjøttprodukter. Nordmenn forbinder reinkjøtt med kvalitet, norsk og ansvarlig, som er et godt utgangspunkt.

Rolfsen nevner at andre funn fra Matprat er at:

- Nordmenn er positive til reinsdyrkjøtt som råvare, og er åpne for spise mer av det. Mange menn ønsker å spise kjøttet oftere enn kvinner.
- De største barrierene for spise reinsdyrkjøtt er høy pris, at det er lite tilgjengelig i butikk og manglende kunnskap om å tilberede det.
- En del forbrukere kjenner ikke til utvalget av reinkjøtt der de bor.

Matprat har mange gode oppskrifter på reinkjøtt som er lette å tilberede. Finnbiff er den suverent mest populære reinkjøtt-oppskriften hos Matprat, mens reinsdyrskav i varianter som Brioche, Pasta og

To av markedsutvalgets medlemmer, Oda Skarstad (t.v.) og Elle Sáve Gaup-Oskal, skal i samarbeid med leder av utvalget Jørn Rolfsen jobbe for å øke salget av reinkjøtt. Foto: Landbruksdirektoratet.

Wraps også når høyt opp. På Matprats nettsider er det økende interesse for reinkjøtt i forbindelse med reinsdyrskav og lørdagsmiddag.

Det kjøres jevnlig kampanjer for reinkjøtt, bestilt av Markedsutvalget. Utvalget har også utarbeidet en markedsplan for å komme med treffsikre aktiviteter framover.

– Det er interessant å se at kampanjer på Matprat har en direkte salgsutløsende effekt i butikk. Vårt håp er at flere skal oppleve reinkjøtt og de mange mulighetene denne sunne råvaren gir til enkle og velsmakende matretter, sier Rolfsen.

Det nyoppnevnte utvalget består av Elle Sáve Gaup-Oskal, Ann Jorun Moen, Johanne Stensaas, John Anders Lifjell, Are Smuk Figved og Oda Skarstad. Det er tidligere adm. direktør i Landbruksdirektoratet Jørn Rolfsen som leder utvalget. Utvalget er utvidet med to medlemmer og har en bred erfaring fra reindrift, slakteri, videreforedling og forvaltning.

Utvalget vil samarbeide tett med aktører som Opplysningskontoret for egg og kjøtt/MatPrat, Innovasjon Norge og Reindriftens utviklingsfond. For å møte utfordringene i et skiftende marked, er budsjettet styrket og er på 5,5 millioner kroner.

Matprat har mange gode oppskrifter på reinkjøtt som er lette å tilberede. Hva med å prøve en oppskrift med reinskav? Vi anbefaler denne oppskriften fra Matprat. Du finner denne og andre vilt gode oppskrifter på matprat.no!

Bruschetta på primus

Bruschetta på primus. Foto: Matprat

Vi elsker turmat som er enkel å lage, krever få ingredienser og som smaker litt ekstra digg. Derfor er bruschetta med rein langt oppe på lista! Sprø baguette stekt i smør, et tjukt lag med syrlig kremost, krydret reinsdyrskav og søte tyttebær. Dette er høstens lekreste snacks på primus!

Slik gjør du

Preppetips! Forbered deg til turen ved å kutte opp baguette i skiver og pakke de med i en liten pose. Bland sammen krydder og ha i en liten pose eller en liten boks (saltet kan gjerne pakkes for seg, slik at du kan smake deg frem). Smøret kan også pakkes med i en liten boks. Skavet kan pakkes frossent i tursekken. Da er det halvtint til du er fremme, og perfekt til å steke.

1. Fyr opp primusen, sett på stekepanna og ha i litt smør. Bruk middels varme og stek baguettskivene på begge sider til de er pent gyllenbrune. Legg de stekte skivene over på en tallerken eller serveringsfat. De kan også gjerne legges over på et ark tørkepapir først, slik at fettrenner av.
2. Ha i litt mer smør og fres reinsdyrskav raskt i panna til det får en fin farge. Ha over dryss over kanel, kardemomme og smak til med salt.
3. Smør baguetteskivne med kremost. Ha på stekt reinsdyrskav og rørte tyttebær.

Skal du være ekstra flott på tur, kan du ta med deg litt timian og litt pepper til å toppe bruchettaene med. Tyttebær kan enten medbringes eller plukkes i skogen og blandes med litt sukker.

Du kan også bruke suovas, skavet røkt reinsdyrkjøtt, i stedet for vanlig reinsdyrskav som vi har brukt her.

Nye nettsider om reindriftens arealer

Skrevet av: Charlotte Larsen Berg, rådgiver Landbruksdirektoratet

Formålet med nye nettsider er å samle relevant informasjon om reindrift og planlegging på ett sted, til nytte for både reindriftnæringen, kommuner, fylkeskommuner, staten, utbyggere og andre interesserte.

Landbruksdirektoratet er nasjonal fagmyndighet på landbruks- og reindriftsområdet. Direktoratet har en veiledende og rådgivende rolle knyttet til reindriftens arealressurser, blant annet i spørsmål om arealplanlegging og hvordan reindriftens arealer skal ivaretas.

Reindriften er en arealavhengig næring med sterke rettigheter og lovfestet vern av sine beiteområder. Likevel utfordres næringa av inngrep og endret arealbruk. For å sikre en bærekraftig sameksistens med andre interesser er det avgjørende at reindriftens behov og rettigheter ivaretas tidlig i planleggingen.

De nye nettsidene gir en oversikt over hvorfor reindriftens arealer er viktige, hvem som har ansvar for hva, og hvilke vurderinger som skal inngå i plansaker der reindriften er berørt. Her finnes også lenker til relevant lovverk, veiledning og annen nyttig informasjon. Målet med nettsidene er å støtte planmyndighetene til å ivareta reindriftens arealer i tråd med gjeldende lover og retningslinjer.

For å forstå og ivareta reindriftens arealbehov er det nødvendig å se flere kunnskapskilder i sammenheng. Reindriftens tradisjonelle og erfaringsbaserte kunnskap skal etter naturmangfoldloven § 8 vektlegges på lik linje med vitenskapelig kunnskap. Reindriftens arealbrukskart, distriktsplaner, tradisjonell kunnskap og forskning gir ulike perspektiver og sammen utgjør de det helhetlige kunnskapsgrunnlaget som er nødvendig for en forsvarlig arealforvaltning.

Trenger du hjelp i arbeidet med arealinngrepssaker?

Skrevet av: Lajla Helene Eira og Berit Marie Lise Eira fra NRLs rådgivningstjeneste i arealsaker

NRLs arealtjeneste er her for å hjelpe dere og bistå i arealinngrepssaker. Tjenestene er gratis for alle i reindrifta, og det er enkelt å ta kontakt.

Siden 2022 har vi i arealtjenesten bistått distrikter og tamreinlag i arealinngrepssaker. I 2025 ble teamet vårt utvidet og vi er nå fem personer, med ulike fagkompetanse, klare for å bistå distriktene, tamreinlag og siidaer.

Kan bistå på flere måter

Arealtenesten skal veilede næringen i prosesser som berører plan- og bygningsloven, energiloven, mineralloven, veiutbygging og andre endringer i arealbruk. Tjenesten tilbyr både saksbehandlingskapasitet og fagkompetanse, og bistår distriktene i areal- og planprosesser, både i konkrete enkeltsaker og ved utarbeidelse av arealdelen i distriktsplaner.

– Kort sagt hjelper vi distriktene og tamreinlagene med å forstå hvilke muligheter de har i saksprosessen og hva som er status i saken. Vi kan bidra med å skrive høringsuttalelser, ha kontakt med utbyggere og myndigheter, være med på befaringer og i forberedelse og gjennomføring av konsultasjoner, forklarer Østby Nilsen.

Arealtenesten kan følge prosessen hele veien, og kan også samarbeide med andre konsulenter om distriktet eller tamreinlaget har hentet inn ekstern bistand.

Bistår også ved eksisterende arealinngrep

Det er kjent for mange at Arealtenesten bistår næringen i mange ulike saker, alt fra vindkraft og gruvesaker, veiutbygginger, toglinjer, strømlinjer, forsvarssaker og ved utbygging av hyttefelt.

Fagleder Marit Østby Nilsen. Foto: Berit Marie Lise Eira.

– Det er kanskje mindre kjent at vi kan bistå også i eksisterende arealinngrep, som vilkårsrevisjoner, fornying av avtaler, utvidelser av eksisterende hyttefelt eller andre endringer og utvidelser av eksisterende arealinngrep, forteller faglederen.

Må ikke være medlem i NRL, men må ta kontakt selv

Arealtenesten er en tjeneste for alle i reindrifta. Selv om vi er underlagt NRL, er tilbudet åpent uavhengig av om du er medlem i NRL eller ikke. Vi er finansiert gjennom reindriftsavtalen, og alle våre tjenester er gratis. Vi bistår både reinbeitedistrikter og tamreinlag. Ta gjerne kontakt hvis dere ønsker hjelp eller veiledning sier Østby Nilsen.

I en større sammenheng handler dette om hvordan NRL fungerer som en næringsorganisasjon for reindriftsutøvere. De jobber blant annet med politiske spørsmål, forvaltning og rammevilkår for næringen, råd- og veiledning, men de har ikke mandat til å styre over enkeltpersoner eller distrikter i arealsaker.

Bla om

– Dette gir reineierne frihet, men innebærer også at NRL bare kan bidra dersom folk aktivt tar kontakt og ønsker bistand. På den måten ivaretar organisasjonen både lokalt selvstyre og muligheten til støtte i arealsaker, forklarer NRLs sekretariatsleder Marit Meløy og påpeker at det er lagt opp til at det skal være enkelt å få hjelp av arealtjenesten.

– Noen tenker kanskje at det er mye skjemaer og lignende som skal til, men vi er egentlig bare en telefon unna. Det er mange som har kontaktet oss via telefon, og hvor vi har kommet inn i saken etter slike samtaler, sier Østby Nilsen.

For å benytte seg av arealtjenesten, tar man kontakt via skjemaet på nettsidene våre: **www.norskereindriftingsamerslandsforbund.no**. Dere kan også sende oss en mail; **areal@nrl-nbr.no**, eller ta direkte kontakt med våre ansatte. Kontaktinfo finnes på nettsidene våre.

NRLs arealtjeneste ved jurist Margrethe Anti, seniorrådgiver Biret Risten Eira, fagleder Marit Østby Nilsen, seniorrådgiver Lajla Helene Eira og rådgiver Inga Fossli.
Foto: Berit Marie Lise Eira

Dárbbášat go veahki sisabahkkenáššiiguin?

Čállán: Lajla Helene Eira ja Berit Marie Lise Eira NBRa ráđđeaddinbálvalus areálaáššiid oktavuodas

NBR Areálabálvalus gávndno veahkehan dihtii din sisabahkkenáššiiguin. Fálaldat lea nuvtá buohkaide boazodoalus, ja lea álki beassat sáhkálaga bálvalusain.

- 2022 rájes leat Areálabálvalus veahkehan orohagaid ja boazoservviid sisabahkkenáššiin, mitala NBR Areálabálvalusa fágajodiheaddji Marit Østby Nilsen.

2025 stuorui bargojoavku ja dál leat doppe viđas geain lea iešguđetlágan fágagelbbolašvuohta, geat leat gergosat veahkehit orohagaid, boazoservviid ja siiddaid.

Sáhttet mángga ládje veahkehit

Areálabálvalus galgá bagadit ealáhusa proseassain mat gusket plána- ja huksenláhkii, energijaláhkii, mineráلالáhkii, geaidnohuksemiidda ja eará areálageavahanrievdadusaide. Bálvalus fállá sihke áššemeannudannávccaid ja fágagelbbolašvuođa, ja veahkehit orohagaid areála- ja plánaproseassain; sihke konkreta ovttaskasáššiin ja orohatplánaid areálaoasi hábmemis.

- Oanehaččat daddjon de veahkehat mii orohagaid ja boazoservviid gávndat vejolašvuođaid áššeproseassas ja makkár stáhtus áššis lea. Mii sáhttit veahkkin čállit gulaskuddancealkámušaid, doallat oktavuodá sisabahkkejeddjiiguin ja eiseválddiiguin, leat fárus guovllu diđošteimiin ja konsultašuvnnaid ráhkanemiin ja čadahemiin, čilge Østby Nilsen.

Bálvalus sáhtta čuovvut olles proseassa, ja sáhtta maid ovttasbargat eará konsuleanttaiguin jus orohat dahje boazosearvi leat bálkáhan eará vehkiid.

Veahkehit maid ovddeš sisabahkkemiid dáfus

Lea oahpis ollusiidda ahte Areálabálvalusa veahkeha ealáhusa mánggat iešguđetlágan áššiin, sihke bieggafápmo-, ruvke-, geaidnokuksen-, ruovdemáđija-, fápmolinnjá-, suodjalus- ja bartaguovloáššiin.

- Muhto eai soaitte buohkat diehtit ahte mii sáhttit maid veahkehit sisabahkkemiid hárrái mat leat jo dahkkon, ovdamearkka dihte eavttuid ođasmahttit, šiehtadusaid ođasmahttit, veahkehit jus šaddá sáhká bartaguovlluid viiddidemiin, dahje eará ovddeš sisabahkkemiid rievdadusain dahje viiddidemiin, čilge fágajodiheaddji.

Ii dárbbáš leat NBR miellahttu, muhto ferte ieš váldit oktavuodá

Areálabálvalus lea fálaldat buohkaide boazodoalus. Vaikko mii leat NBR vuolde, de lea dát rabas fálaldat beroškeahhtá leat go mielláhtti NBRas vai ii. Mii oažžut ruhtadeami boazodoallošiehtadusa bokte, ja buot min fálaldagat leat nuvtá. Mii veahkehat sihke boazoorohagaid ja boazoservviid. - Váldde áinnas oktavuodá minguin jus dárbbášat veahki dahje bagadallama lohkká Østby Nilsen.

- Mii gullat NBR vuollái, muhto ii dárbbáš leat miellahttu vai min bálvalusaid sáhtta geavahit. Min ruhtadit boazodoallošiehtadusa bokte ja buot min bálvalusat leat nuvtá, čilge Østby Nilsen.

Dát boahat das mo NBR doaibmá boazodolliid ealáhusorganisašuvdnan. Dat barget sihke politihkalaš čuolmmaiguin, hálddašemi áššiiguin ja ealáhusa rámmaeavttuiguin, neavvumiin ja bagadallamiin, muhto NBR:s ii leat váldi stivret ovttaskas olbmuid dahje orohagaid badjel areálaáššiin.

- Dát addá boazodolliide friddjavuođa, muhto mielddisbuktá maid ahte NBR sáhtta dušše veahkehit jus olbmot ieža aktiivvalaččat sihtet dan. Dáinna lágiin searvi maidái áimmahuššá báikkálaš iešstivrejumi ja vejolašvuođa doarjut areálaáššiin, čilge NBR čállingoddejodiheaddji Marit Meløy ja čujuha ahte lea álki váldit ieš oktavuodá NBR Areálabálvalusain.

- Muhtimat soitet jurddašit ahte lea olu skovit ja báberbarggut ovdal mis oažžu veahki, muhto midjiide sáhtta maid dušše ringestit. Leat olusat geat leat midjiide ringestan ja mii de leat álgán áššiin bargat, čilge ges NBR Areálabálvalusa fágajodiheaddji Marit Østby Nilsen vel loahpas.

Jus háliidat geavahit Areálabálvalusa veahki, de sáhtat deavdit skovi NBR neahttsiiddus: **www.norskereindriftingsamerslandsforbund.no** Sáhtta maid čállit e-poastta **areal@nrl-nbr.no**, dahje váldit muhtin bargiin oktavuodá. Oktavuodadieđuid gávnnat min neahttsiidduin.

Guhkebe j̄ih baahkebe giesieh vielie parasihtesuetiem t̄joejhkine vedtieh

Tjaelieh: Ingebjørg H. Nymo (Veterinærinstituttet, Reinhelsetjenesten j̄ih UiT Nöörjen Arktiske Universiteete), Morten Tryland (Sisdajven universiteete j̄ih Uit Nöörjen Arktiske Universiteete), Anna Skarin (Sveerjen laanteburrieuniversiteete), Jason Byrne (Uit Nöörjen Arktiske Universiteete)

Guhkebe j̄ih baahkebe giesieh buerebe jielede-eaktoeh parasihtide vedtieh mah t̄joejhkine laanestieh, goh voevtesoekse / bukhulemark (Setaria tundra) j̄ih «lymfesoekse / lymfemark» (Rumenfilaria andersoni). Daelie «lymfesoekse» voestes aejkien bovtsine Nöörjesne gäävnesovveme, naakede mij daejrehte dihte vijriegåbpoe saaseramme. Mearan voevtesoekse skiemtjelassem bovtsi luvnie vadta, dle annje annetji jueriedisnie «lymfesoeksen» räällan bijre.

Guhkebe j̄ih baahkebe giesieh leah joekoen hijven parasihtide mah t̄joejhkine laanestieh Parasiht voevtesoekse/bukhulemark (Setaria tundra) j̄ih «lymfesoekse/lympemark» (Rumenfilaria andersoni) jieledeboelhkh utnieh mah sjäärhtakreekh, aaj bovtsi, j̄ih t̄joejhkh involveerieh. Voevtesoeksen geerve parasiht frijelaakan bovtsen voevtesne jielieh (Guvvie 1). «Lymfesoekse» lymfeäärine hööltestieh, joekoen t̄jæjjien bijre. Minngesparasithe ov-njoetseldh parasiht dorje mah bovtsen maelien sijse bætieh. Gosse t̄joejhke maeliem bovtsese njamma, dellie parasihtem meatan åådtje j̄ih maahta dam orre bovtsese sertiestedh.

Men voestegh parasiht t̄juerieh j̄ijtjemse t̄joejhken sisnie evtiedidh. Man varke dah j̄ijtjemse evtiedieh, lea jearohke temperatuvreste – dan baahkebe giesie, dan varkebe j̄ijtjemse evtiedieh. Gosse giesie guhkie j̄ih baahke, parasiht maehtieh bovtsi laanestidh aaj guhkebe boelhkem. Vielie baahke maahta aaj vielie t̄joejhkem vedtedh, j̄ih dellie laanestimmievaahra læssene. Dan gaavhtan guhkies j̄ih baahkes giesieh maehtieh jienebh voevtesoeksh j̄ih «lymfesoeksh» vedtedh.

Guvvie 1. Voevtesoekse bovtsen voevtesne. Duekesne t̄jæjjie j̄ih t̄jælieh vååjnoeh. Guvvie: Ingebjørg H. Nymo.

Voevtesoekse j̄ih «lymfesoekse» leah vijriegåbpoe saaseramme Daelvien 1973/74 aktem stuerebe skiemtjelasseraajroem vihtesjadt dan gaavhtan jienebh bovtsi lin skiemtjine sjdteme voevtesoekseste Noerhte-Nöörjesne j̄ih Soemesne. Dan mænngan ij leah parasihten bijre reekteme Nöörjesne, mearan Soeme lea jienebh skiemtjelassetsiehkies åtneme – joekoen baahkes giesiej mænngan. Voevtesoekse lea joekoen

siejhme noerhteluvlene Sveerjesne orreme gellie jaepieh, j̄ih aktene aadtjen goerehtimmesne maam Veterinærinstituttet t̄jirrehti, ij lij naan stoerre ierielimmie voevtesoekse gäävnesovvi bovtsi luvnie Norrbotten leenesne.

Seamma goerehtimmesne aaj «lymfesoeksem» bovtsi luvnie Luvlie-Finnmarhkesne gaavni. Daate lea voestes aejkien «lymfesoeksem» bovtsi luvnie Nöörjesne gaavna, naakede mij vuesehte dajve lea væjranamme gusnie gäävnese.

Voevtesoekse skiemtjelassem bovtsi luvnie vadta, mearan «lymfesoeksen» rälla lea mujvies Tjarkebe infeksjovnigujmie voevtesoeksine bovtsi maehtieh låarhvoeh daelviegoelkh utnedh, skaejlehe årrodh j̄ih t̄jaetsiem voevtesne utnedh. T̄jæjjietsoedte j̄ih orgaanh maehtieh kraevieskruana rapsh utnedh, j̄ih dovne jielie j̄ih jaame parasiht maehtieh voevtesne årrodh (Guvvie 1). Vååjnoe goh miesieh dam aelhkebelakaan åadtjoeh goh geerve bovtsi. Geehpebe infeksjovnh jeenjemaasth eah naan vååjnoes symptovmh vedtieh kreeken bæjngolde, men leekemisnie maahta viesjies ovlemem vuejnedh t̄jæjjietsoedtesne j̄ih libresne, j̄ih leekedimmiegåtesne libriem beelhkie.

Maam ulmide «lymfesoekse» bovtsen healsose åtna lea annje mujvies, men lea kruanalaaketje ovlemejarkelimmieh vihtesjamme t̄jæjjien lymfeääriej bijre.

Klijmajarkelimmieh stuerebe vaahram vedtieh – men gäärede skiemtjelassem gietedidh Klijmajarkelimmiej gaavhtan veanhtadibie buerebe eaktoeh parasihtide mah t̄joejhki baaktoe laanestieh, j̄ih lissiehtamme veahkam voevtesoekseste j̄ih «lymfesoekseste» vedtieh dej bætiji jaepiej. Daate evtiedimmie misse båtsoe byöroe ryöjreldihkie årrodh. Seamma t̄jien dotkeme vuesehte skiemtjelassem gäärede gietedidh: Injeksjovne Ivomecine® (ivermektin) tjaktjege – mænngan t̄joejhke lea orrijamme gurriedidh – lea joekoen nuhteligs voevtesoeksen vööste, mij daamtajommes skiemtjelassem buakta daejstie göökte soeksijste. Aaj vååjnoe goh bæhtjierdimmie sãemies effektem åtna «lymfesoeksen» vööste.

Hijven vååksjedimmine, reaktoe bæhtjierdimmine j̄ih laavenjostoe dotkemebyjresigujmie båtsoen leah hijven dirregh daah haestemh gietedidh – aaj klijmesne mij jarkelimmesne.

Landbruksdirektoratet_rein

Landbruksdirektoratet på Instagram

Vi deler bilder, kunnskap og nyheter på en ny og spennende måte. Målet er å spre kunnskap fra reindriftsforvaltningens arbeidshverdag, og vise aktiviteter og utviklingstrekk i reindriftnæringen. Målgrupper er reindriftsutøvere, forvaltning og andre som er interessert i reindrift.

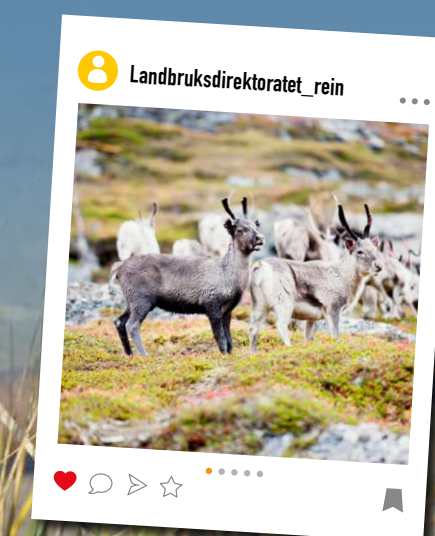
Instagram-kontoen **@Landbruksdirektoratet_rein** ble opprettet for å imøtekomme et ønske om at reindriftsforvaltningen burde være mer synlig. På denne kontoen kan vi dele vår varierte arbeidshverdag og at vi jobber både regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Mii juohkit govaid, dieduid ja oddásiid odda ja gelddolaš vugiin. Ulbmil lea juohkit boazodoallohålddahusa árgabeaivvi ja čájehit boazodoalu aktivitehtaid ja ovdáneami. Boazodoallit, hálldahus ja earát geat beroštit boazodoalus leat ulbmiljoavkun.

Instagram-konto **@Landbruksdirektoratet_rein** ásahuvvui dan dihte go lei sávaldat ahte boazodoallohålddahus galggai leat eambbo oidnosis. Dan kontos mii juohkit min mánggabelálaš bargobeivviid ja dan ahte mii bargat sihke regionálalaččat, našuvnnalaččat ja internašuvnnalaččat.

Følg Landbruksdirektoratet Avdeling Reindrift på Instagram!

Čuovo Eanandoalloldirektoráhta boazodoalloossodaga Instagrammas!

Lengre og varmere somre gir mer parasittsmitte med mygg

Skrevet av: Ingebjørg H. Nymo (Veterinærinstituttet, Reinhelsetjenesten og UiT Norges Arktiske Universitet), Morten Tryland (Universitetet i Innlandet og UiT Norges Arktiske Universitet), Anna Skarin (Sveriges landbruksuniversitet), Jason Byrne (UiT Norges Arktiske Universitet)

Lengre og varmere somre gir bedre levevilkår for parasitter som smitter med mygg, som bukhulemark (Setaria tundra) og «lymfemark» (Rumenfilaria andersoni). «Lymfemark» er nå for første gang påvist hos rein i Norge, noe som tyder på at den har fått større utbredelse. Mens bukhulemark gir sykdom hos rein, er det fortsatt uklart hvilken rolle «lymfemark» spiller.

Lengre og varmere somre er gunstig for parasitter som smitter med mygg
Parasittene bukhulemark (Setaria tundra) og «lymfemark» (Rumenfilaria andersoni) har livssykluser som involverer hjortedyr, inkludert rein, og mygg. For bukhulemark lever de voksne parasittene fritt i bukhulen hos rein (Bilde 1). «Lymfemark» holder til i lymfekarene, særlig rundt

vommen. Hunnparasitten lager umodne parasitter som kommer ut i blodet til reinen. Når en mygg suger blod fra reinen, får den med seg parasitten og kan overføre den til en ny rein.

Men først må parasittene utvikle seg inne i myggen. Hvor raskt de utvikler seg, kommer an på temperaturen – jo varmere det er, jo raskere går det. Når sommeren er lang og varm, kan parasittene også smitte rein over en lengre periode. Mer varme kan også gi mer mygg, og da øker risikoen for smitte. Derfor vil lange og varme somre kunne føre til flere bukhulemark og «lymfemark»

Bukhulemark og «lymfemark» har fått økt utbredelse

Vinteren 1973/74 ble det registrert et større sykdomsutbrudd forårsaket av bukhulemark hos rein i Nord-Norge og Finland. Etter dette har

Bilde 1. Bukhulemark liggende fritt i bukhulen hos rein. I bakgrunnen sees vom og tarmer. Foto: Ingebjørg H. Nymo.

parasitten ikke vært rapportert i Norge, mens Finland har hatt flere utbrudd – særlig etter varme somre. Bukhulemark har vært vanlig forekommende i nordøstlige Sverige i en årrekke og i en nylig studie gjennomført av Veterinærinstituttet ble bukhulemark ikke overraskende påvist hos rein i Norrbottens län.

I den samme studien ble «lymfemark» påvist hos rein i Øst-Finnmark. Dette er den første påvisningen av «lymfemark» hos rein i Norge, noe som tyder på at den har fått større utbredelse.

Bukhulemark gir sykdom hos rein, mens betydningen av «lymfemark» er uklar

Ved kraftigere infeksjoner med bukhulemark kan dyrene ha rufsete vinterpels, være magre og ha væske i bukhulen. Bukhinnen og organene kan være dekket av et grågrønt belegg, og både levende og døde parasitter kan finnes i bukhulen (Bilde 1). Kalver ser er mer utsatt enn voksne dyr. Lettere infeksjoner gir som regel ingen synlige symptomer utenpå dyret, men ved slakting kan man se mild betennelse i bukhinnen og på lever, og kassering av lever på slakteri.

Betydningen av «lymfemark» for reinens helse er fortsatt uklar, men det er observert grønnaktige betennelsesforandringer rundt lymfekarene på vomma.

Klimaendringer gir økt risiko – men sykdommen kan håndteres

På grunn av klimaendringer forventer vi bedre vilkår for parasitter som smitter via mygg og økt utbredelse av bukhulemark og «lymfemark» i årene som kommer. Dette er en utvikling reindriften bør være forberedt på. Samtidig viser forskning at sykdommen er håndterbar: Injeksjon med Ivomec® (ivermektin) om høsten – etter at myggen har sluttet å fly – er effektiv mot bukhulemark, som er den mest sykdomsfremkallende av de to. Behandlingen ser også ut til å ha en viss effekt mot «lymfemark».

Med god overvåking, riktig behandling og samarbeid med forskningsmiljøer har reindriften gode verktøy til å møte disse utfordringene – også i et klima i endring.

Mo biebman váikkuha bohcco dearvvašvuhtii?

Čállán: Ingebjørg Helena Nymo (Veterinearainstituhtta, UiT Norgga árkatalaš universitehta ja Boazodearvvašvuodabálvalus), Morten Tryland, Stine Bull-Aurbakken, Ester Malmström (Universitetet i Innlandet), Jerome Baron (Heidelberg Universitetssykehus), Alfa B. Josteinsdottir (UiT Norgga árkatalaš universitehta), Javier Sánchez Romano (Zoologisk Selskap i London), Karin Wallin Philippot (Sveriges landbruksuniversitet, Statens veterinærmedisinske anstalt), Heidi Rautiainen (Sveriges landbruksuniversitet) og Anna Omazic (Statens veterinærmedisinske anstalt)

Bohccuid biebman lea šaddan dehálaš oassin boazodoalus sihke Norggas ja Ruotas, erenoamážit areálamassima ja hástaleaddji guohtumiid dihte. Mo dat váikkuha bohcco dearvvašvuhtii? Boazoeaiggádiid jearahallamat adde ipmárdusa biebmanis, buozalmasvuodain ja šibitdoavttirbálvalusaid geavaheamis.

Dálveguohtumiid massin

Árbevirolaš boazodoallu lea šaddan hástaleaddjin dálveguohtumiid massima geažil sihke Norggas ja Ruotas. Dálkkádatriveddamat dagahit lássejuvvon guohtumiid, ja olbmuid sisabahkken lea dagahan ahte boazodoallu massá dehálaš guohtumiid ja johtolagaid. Dat váikkuha guohtuneatnamiid geavaheami máškitvuhtii ja beasatlašvuotta guohtuneatnamiidda. Ollu boazoeaiggádat leat dan dihte šaddan biebmagoahtit kritihkalaš áigodagain ealihan dihte bohccuid. Muhto mo dat váikkuha bohcco dearvvašvuhtii?

Boazoeaiggádiid jearahallamat

Ipmirdan dihte biebman váikkuhusaid bohcco dearvvašvuhtii ja mo práksisa lea ovdánan áiggiid čađa, leat Norgga ja Ruota boazoeaiggádat jearahallovuvvon. Skovvi sáddejuvvui buot orohagaide ja čearuide, ja das ledje gažaldagat biebman birra, buozalmasvuodaid birra ja šibitdoavttir geavaheami birra, gažaldagat loktejedje erenoamážit gáibideaddji boazodoallojagi 2019-2020.

Oktiibuot serve 76 boazoeaiggáda jearahallamii – 33 Norggas ja 43 Ruotas. Oasseváldit ovddastedje iešguđetlágan geográfalaš guovlluid ja doallodilálašvuodaid ja jearahallan buvttii árvvolaš dieđuid mat leat vuodđuduvvon boazoeaiggádiid iežaset vásáhusaide.

Biebman – guovddáš oassi boazodoalus

Dutkamušas bodii ovdan ahte biebman definerejuvvo “go dálveallu bibmojuvvo guhkit go guokte vahkku” ja 87% oasseválddiin vástidedje ahte sii ledje biebman unnimusat ovtta dálvvi dutkanáigodagas 2015-2021. Dálvi 2019-2020 lei erenoamáš gáibideaddji, ja dat dálvi lei maid dat dálvi go eatnasat bibme ealu. Dábálemos lassibiebmu bohccuide lei kombinerejedje suinniid ja fápmofuodđariid.

Boazoeaiggádat Ruotas bibmet eambbo ja dávjjibut gárddis go Norggas

82% Norgga boazoeaiggádiin vástidedje ahte sii ledje biebman unnimusat ovtta dálvvi dutkanáigodagas, Ruotas vástidedje 91% boazoeaiggádiin dan seamma. Dutkamis bodii maiddái ovdan ahte ledje erohusat biebman čađaheamis. Norggas lei dábálemos biebmat dálveguohtuneatnamiin ja Ruotas lei dábálemos kombineret biebman gárddis ja guohtuneatnamiin. Dálvvi 2019 – 2020 bibme 52 % Ruota boazoeaiggádiin sihke gárddis ja guohtuneatnamiin, Norggas ledje dušše 11 % mat bibme sihke gárddis ja guohtuneatnamiin. Biebman gárddis, juogo dušše gárddis dahje ovtta biebmaniin guohtuneatnamis, šattai eambbo dábálaš goappaš riikkain dutkanáigodagas.

Luhčun, čalbmevuolši ja čáhcečoavji (dár. vát buk) čadnojuvvojit gárdebiebmamii

74 % Ruota boazoeaiggádiin ja 33 % Norgga boazoeaiggádiin diedihedje ahte bohccot luhčo. Lei oktavuotta bohcco biebmaniin ja luhčumiin, sihke dalle go bohccot ožžo biepmu gárddis dahje dalle go bohccot ožžo biepmu sihke gárddis ja guohtuneatnamiin. Luhččumis sáhttet leat mánnga iešguđetlágan siva. Muhtomin dat gullá biebmanii. Luhčun sáhtta ovdamearkka dihte

leat vuosttaš mearka stuhčačoavjjis, mii lea okta duodalaš dilálašvuotta, mii sáhtta šaddat jus jođánit biebmagoahtá fápmofuodđariiguin dahje jus biebma beare ollu fápmofuodđariid. Bohccot sáhttet maid luhčut jus ožžot suinniid maid lea ollu sáras man eai nagot suolbmudit. Baktearainfekšuvnnat, virusinfekšuvnnat dahje sismáduš sáhttet maid dagahit luhčuma. Luhčuma ja gárdebiebmama oktavuodas sáhtta váikkuhus boahit das, ahte luhčuma fuomáša álkibut gárddis go lea lagabut bohccuid.

79 % Ruota boazoeaiggádiin ja 61 % Norgga boazoeaiggádiin diedihedje ahte ledje fuomášan njoammu čalbmevuolši, ja čalbmevuolši ja gárdebiebmamis lei oktavuotta, juogo dušše gárdebiebmama oktavuodas dahje dalle go leat sihke gárddis ja guohtuneatnamiin. Roassodálvvi 2019-2020 assosierejuvvo njoammu čalbmevuolšši. Don gávnnat bohtosiid njoammu čalbmevuolššis RenögaBloggen på SVA ruovttusiiddus .

Nekrobasillose njálmmis/guohcagan njálbmi diedihuvvui dušše Ruotas (14 %). Buozalmasvuotta sivan lea bakteara mii lunddolaččat gávdno bohcco suolbmudanovttadagas ja dat sirrejuvvo baikka mielde. Jus eana lea njuoskkas ja duolvan baikkaid dihte, de bakteara sáhtta eallit bohcco olggobealde. Dakkár dilálašvuodas sáhttet álkibut čuožžilit go biebma gárddis. Bakteara čákná bohccos smávva hávážiid čađa mat sáhttet leat bohcco náhkis, dávjá gaccain dahje njálbmeoalis, ja dat dagaha fasttes vuolšši. Nekrobasillose gaccain, dahjege šlubbu, lávii leat dábálaš boazodoalus ovdal, muhto manemus jagiid dat lea gávdnon goddealuin, odđaseamos fuomášupmi lei dan jagi goddebivddus. Nekrobasillose njálbmeoalis dagaha ahte bátneoažži, guopmi ja njuovžža guohcagit, ja vejolaččat maid háviid čoddagis ja čoavjeseaidnái. Vaikko dutkan ii gávdnan njuolggo oktavuotta nekrobasilloses njálmmis/njálmmi guohcageamis ja biebmanis, čájeha árabut dutkan ahte heajos biras sáhtta lasihit riskka.

Mánggabealálaš vásáhusat veterinearain váldit oktavuotta

Dan guorahallamis diedihedje 55 % ahte leat váldán oktavuotta veterinearain. Lei eaktodáhtolaš vástidit manne ii lean ožžon dan veahki maid dárbbasii veterinearain. Dábálemos sivan lei ahte veterinearain lei unnán máhttu bohccuid ja boazobuozalmasvuodaid birra. Earát diedihedje ahte sis ii lean dárba leamaš veterinearabálvalusaide dahje ahte bálvalus lei menddo divrras. Ii lean čielga oktavuotta veterineara geavaheamis ja fáktorat dego ealu mearri, biebman dahje geográfalaš guovlu. Dat čájeha man dehálaš veterineara gelbbolašvuotta lea, ja makkár haddedássi veterinearas lea, danin go das lei stuoribut mearkkašupmi go doaibmahámis.

Čoahkkáigeassu

Biebman lei dábálaš sihke Norggas ja Ruotas. Guorahallan čájeha ahte luhččun, njoammu čalbmevuolši ja čáhcečoavji (dár. Vát buk) oidnojuvvo gárdebiebmama oktavuodas. Guorahallan čájeha maiddái ahte ollu boazoeaiggádat eai dinggo veterineara ja eai luohte ahte veterinearain lea máhttu bohccuid birra ja bohccuid buozalmasvuodaid birra.

Bohccuid biebman dáidá joatkkat doaibmabidjun eastadan dihte nealguma ja sihkarastin dihte ealiheami dálveguohtumis. Seammás čájeha sihke dat ja eará guorahallamat ahte biebman sáhtta mielddisbuktit hástalusaid bohccuide. Daid hástalusaid dustemii dárbbasuvvo eambbo diehtu das mo biebman váikkuha bohcco dearvvašvuhtii. Dan barggu berrejit boazodoallu ja fágabirrasat ovttrasáđiid doaimmahit, nu ahte dieđut leat ávkkálaččat praktihkalaš barggus. Dasa lassin dárbbasuvvojit veterinearat mat máhttet eambbo bohcco dearvvašvuotta birra. Boazodearvvašvuodabálvalusa ásaheapmi Norggas lei dehálaš lávki rievttis guvlui.

Hva betyr fôring for reinens helse?

Skrevet av: Ingebjørg Helena Nymo (Veterinærinstituttet, UiT Norges Arktiske Universitet og Reinhelsetjenesten), Morten Tryland, Stine Bull-Aurbakken, Ester Malmström (Universitetet i Innlandet), Jerome Baron (Heidelberg Universitetssykehus), Alfa B. Josteinsdottir (UiT Norges Arktiske Universitet), Javier Sánchez Romano (Zoologisk Selskap i London), Karin Wallin Philippot (Sveriges landbruksuniversitet, Statens veterinærmedisinske anstalt), Heidi Rautiainen (Sveriges landbruksuniversitet) og Anna Omazic (Statens veterinærmedisinske anstalt)

Fôring har blitt en viktig del av reindrifta i både Norge og Sverige, særlig på grunn av arealtap og vanskelige beiteforhold på vinteren. Hva betyr dette for reinens helse? En spørreundersøkelse blant reineiere ga innsikt i fôring, sykdommer og bruk av veterinærtjenester.

Tap av vinterbeiter

Tap av vinterbeiter har gjort det vanskeligere å drive tradisjonell reindrift i både Norge og Sverige. Klimaendringer fører til låste beiter, og menneskelige inngrep har gitt tap av viktige beiteområder og flyttveier. Dette har redusert både tilgjengeligheten og fleksibiliteten i bruken av beite. Mange reineiere har derfor sett seg nødt til å ta i bruk fôring for å sikre dyrenes overlevelse i kritiske perioder. Men hva betyr dette for reinens helse?

Spørreundersøkelse blant reineiere

For å få bedre innsikt i hvordan fôring påvirker reinens helse og hvordan praksisen har utviklet seg over tid, ble det gjennomført en spørreundersøkelse blant reineiere i Norge og Sverige. Skjemaet ble sendt ut til alle reinbeitedistrikter og samebyer, og inneholdt spørsmål om fôring, sykdommer og bruk av veterinær, med særlig søkelys på det krevende driftsåret 2019–2020.

Totalt deltok 76 reineiere – 33 fra Norge og 43 fra Sverige. Deltakerne representerte et bredt spekter av geografiske områder og driftsforhold og undersøkelsen gir verdifull kunnskap basert på reineiernes egne erfaringer.

Fôring - en sentral del av reindriften

I studien ble fôring definert som «å gi fôr til vinterflokken i mer enn to uker» og 87 % av deltakerne rapporterte at de hadde fôret i minst én vinter i studieperioden 2015–2021. Vinteren 2019–

2020 var spesielt krevende, og dette var også den vinteren hvor flest fôret. Den vanligste fôrtypen var en kombinasjon av grovfôr og pellets.

Reineiere i Sverige fôrer mer og oftere i gjerde enn i Norge

I Norge hadde 82 % av reineierne fôret i minst én vinter i studieperioden, mot 91 % i Sverige. Det var også forskjeller i hvordan fôringen ble gjennomført. I Norge var det vanligst å fôre kun på beite, mens kombinert fôring på beite og i gjerde var vanligst i Sverige. Vinteren 2019–2020 fôret 52 % av svenske reineiere på denne måten, mot bare 11 % i Norge. Fôring i gjerde, enten alene eller kombinert med beite, ble generelt vanligere i begge land gjennom studieperioden.

Diaré, smittsom øyebetennelse og våt buk er knyttet til fôring i gjerde

Diaré ble rapportert av 74 % av reineierne i Sverige og 33 % i Norge. Det var en sammenheng mellom observasjon av diaré og fôring, både når dyra ble fôret i gjerde eller når fôring i gjerde ble kombinert med beite. Det kan være mange ulike grunner til at diaré oppstår. Noen ganger er det direkte fôringsrelatert. Diaré kan for eksempel være første tegn på sur vom, en alvorlig tilstand som kan oppstå ved rask overgang til kraftfôr eller ved bruk av kraftfôr i for store mengder. Rein kan også få diaré av grovfôr med mye fiber som de sliter med å fordøye. Infeksjon med bakterier, virus, eller invollsparasitter kan også føre til diaré. Sammenhengen mellom diaré og fôring i gjerde kan til dels være påvirket av at diaré oppdages lettere i gjerde, hvor man er tettere på dyra.

Smittsom øyebetennelse ble rapportert av 79 % av reineierne i Sverige og 61 % i Norge og det var en sammenheng mellom smittsom øyebetennelse og

fôring i gjerde, enten alene eller kombinert med beite. Den harde vinteren 2019–2020 var assosiert med utbrudd av smittsom øyebetennelse. Du kan lese mer om resultatene for smittsom øyebetennelse på RenögaBloggen på SVA sin hjemmeside.

Tilstanden våt buk ble rapportert av 44 % i Sverige og 12 % i Norge og den ble oftere rapportert av reineiere som fôret i gjerde, enten alene eller kombinert med fôring på beite. Tilstanden kjennetegnes ved våt pels på buken og bakbeina. Årsaken til våt buk er ukjent, men sykdommen er kun observert hos rein som føres.

Nekrobasillose i munnen/munnråde ble kun rapportert i Sverige (14 %). Sykdommen skyldes en bakterie som finnes naturlig i reinens fordøyelsessystem og skilles ut med avføringen. Hvis bakken er fuktig og tilgriset med avføring overlever bakterien utenfor dyret. Slike forhold kan lettere oppstå ved fôring i gjerde. Bakterien kommer inn gjennom små sår i huden på reinen, ofte på klauver eller i munnhulen, og gir stygge infeksjoner. Nekrobasillose på klauver var vanligere i reindriften tidligere, kjent som slubbo, men er de senere årene observert i villreinflokker, seinest under årets villreinjakt. Nekrobasillose i munnhula gir en forråtnelse av tannkjøtt, gummer og tunga, og eventuelt sår i spiserør og vomveggen. Selv om studien ikke fant en direkte kobling mellom nekrobasillose i munnen/munnråde og fôring, viser tidligere forskning at et ugunstig miljø kan øke risikoen.

Bruken av veterinær varierte

I denne undersøkelsen oppga 55 % at de hadde kontaktet veterinær. Det var frivillig å svare på hvorfor en ikke hadde fått den hjelpen en trengte av veterinær. Den vanligste grunnen var mangel på kunnskap om rein og reinsykdommer hos veterinæren. Andre oppga at de ikke hadde hatt behov for veterinær eller at tjenestene var for dyre. Det var ingen tydelig sammenheng mellom bruk av veterinær og faktorer som flokkstørrelse, fôring eller geografisk område. Dette tyder på at tilgang til veterinær med kunnskap, samt kostnadsnivå, spilte en større rolle enn driftsform.

Oppsummering

Fôring var vanlig både i Norge og Sverige. Studien viser at diaré, smittsom øyebetennelse og våt buk sees mer i sammenheng med fôring i gjerde. Studien viser også at mange reineiere ikke bruker veterinær og har lav tillit til veterinærers kunnskap om rein og reinsykdommer.

Fôring av rein vil trolig fortsette å være et tiltak for å unngå sult og sikre overlevelse på vinterbeite. Samtidig viser både denne og tidligere studier at fôring også kan gi utfordringer for reinen. For å møte disse utfordringene, trenger vi mer kunnskap om hvordan fôring påvirker reinens helse. Dette arbeidet bør skje i tett samarbeid mellom reindriften og fagmiljøer, slik at kunnskapen blir nyttig i praksis. I tillegg trengs bedre tilgang på veterinærer med kunnskap om reinhelse. Etableringen av Reinhelsetjenesten i Norge var et viktig steg i riktig retning.

Nytt fra Reinhelsetjenesten 2025

Skrevet av: Torill Mørk,
veterinær og forsker i Reinhelsetjenesten

Etter tre år som pilotprosjekt ble Reinhelsetjenesten en fast tjeneste i 2024. Mandat og oppgaver er i all hovedsak de samme. I året som har vært har det vært søkelys på rådgivning, diagnostikk og samarbeid mellom forvaltning og kunnskapsinstitusjoner. Videre har en utredning om reinhelsesdata vært videreført også i år.

Undervisning av veterinærstudenter

En viktig oppgave for Reinhelsetjenesten er å fremme kunnskap om reindrift og reindriftssamisk kultur hos veterinærer. Vi har derfor jobbet for at samisk reindrift, samt helse- og sykdom hos rein skal inkluderes i veterinærutdanningen. I høst fikk vi en hel undervisningsdag på NMBU Veterinærhøgskolen til å forelese veterinærstudenter i fjerde studieår.

Samarbeid med Samisk videregående skole og reindriftsskole.

Til å undervise om reindrift og reindriftssamisk kultur samarbeidet vi med Samisk videregående skole og reindriftsskole.

Fra venstre: Line Olsen
(reinhelsetjenesten), Oddbjørg
Hætta Sara, Karen Inga Kemi
(Samisk videregående skole og
reindriftsskole) og Torill Mørk
(reinhelsetjenesten).
Foto: Line Olsen

Veterinærutdanningen foregår ved Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet (NMBU) på Ås. To veterinærer fra Reinhelsetjenesten og to lærere fra Samisk videregående skole og reindriftsskole reiste ned i august. Vi ble tatt veldig godt imot av både undervisningsansvarlige og studenter på Veterinærhøgskolen. Mange studenter hadde møtt opp og viste interesse selv om dette ikke var obligatorisk. Vi håper å kunne komme tilbake neste år og kanskje utvide programmet til to dager.

Det ble undervist i reindrift i samisk kultur og reindriftsåret, men også om reinens biologi og ulike smittsomme sykdommer og andre faktorer som kan påvirke reinens helse og velferd.

Arbeidshelseoppfølging for reindriftras viktigste ressurs

Skrevet av: Johan Martin Steinfjell,
rådgiver HMS i reindrift.

En frisk arbeidsstyrke er avgjørende for beredskapen og en bærekraftig reindrift. Siden juni har i overkant av 70 reindriftsutøvere gjennomført målrettet helseundersøkelse hos bedriftshelsetjenesten. Totalt er det 200 personer som har meldt seg på siden tilbudet ble offentliggjort.

Dyktig helsepersonell har tatt imot reindriftsutøvere i Tana, Kautokeino, Snåsa, Røros og Beitostølen.

HMS-tjenesten oppfordrer alle som ennå ikke har deltatt til å melde seg på.

De som melder seg på innen **1. desember** er med i trekningen av en Garmin GPS til en verdi av **9 000 kroner**.

HMS i reindrift BHT Alta.
Foto Anna Kristine Sokki Bongo

Påmeldingsskjema og mer informasjon finner du på:
nlr.no/hms-i-reindrift

Ny kunnskap for framtidens reindrift – 11 forsknings- og utviklingsprosjekter søker støtte fra Reindriften utviklingsfond

Skrevet av: Marte Nikolaisen,
rådgiver Landbruksdirektoratet

Søknadsfristen for støtte til forskning og utviklingsmidler (FoU) fra Reindriften utviklingsfond (RUF) gikk ut 15. september. Etter omdisponeringer i reindriftsavtalen, som følge av vinterens beitekrise, er det nå 2,0 millioner kroner tilgjengelig til fordeling i 2025-budsjettet.

Landbruksdirektoratet mottok totalt 11 søknader som til sammen søkte for støtte til rundt 4,8 millioner kroner. Målet med FoU midlene er å bidra med ny kunnskap og bedre formidling som kan styrke både reindriften og forvaltningen.

Det er ønskelig at midlene går til prosjekter med tema innen de prioriterte forskningsområdene i reindriftsavtalen. I avtalen fra 2025/2026 er det lagt vekt på forskningsprosjekter som belyser klimaendringenes påvirkning på reindriften og strategier for klimatilpasning, overvåkning av reinbeiteområder, sikring av reindriften arealer, utvikling av det interne selvstyret i reindriften, rovvilt og rovviltforvaltningens påvirkning, tilleggsføring samt dokumentasjon av erfaringsbasert og tradisjonell kunnskap. Hvilke av de 11 prosjektene som til slutt får støtte besluttet på årets siste styremøte for RUF 27. november.

Liste over søknader:

International centre for Reindeer Husbandry	Økt produktivitet og robusthet i reindrift gjennom dokumentasjon og anvendelse av tradisjonell kunnskap
Møreforskning AS	TareRein, Tare som ingrediens i tilleggsfôr i reinsdyr
NIBIO	Bruk av droner i kadaversøk for å øke andelen dokumentert dødsårsak hos tamrein
NIBIO	Virtuelle gjerder – ny teknologi brukt på tamrein
NINA	Betydningen av simlas alder ved første reproduksjon for kalvens overlevelse og simlas videre livshistorie 2026-2027 (2028)
NINA	Kartlegging av lavbeitenes biomasse i Finnmark i perioden 1984-2026
NINA	Samskapning av kvantitative modeller for habitatfunksjonalitet og samlede belastninger for å støtte reindriften arealbruk
NORCE	Barmarksbeite – hvor, når og hvor mye
Nordlandsforskning	Dokumentere lokal- og erfaringsbasert kunnskap og praksis kombinert med teknologiske verktøy og sporing
Universitetet i Innlandet	Når og hvorfor dør kalvene? Årsak til kalvetap
Veterinærinstituttet	Behandling av kalv mot hjernemark

Foto: LDR

Reindrifststyrets virksomhet og møter i 2025

Skrevet av: Odd Kristian Kaushik-Svaler, seniorrådgiver Landbruksdirektoratet

Reindrifststyret er et offentlig forvaltningsstyre som er oppnevnt av Sametinget og Landbruks- og matdepartementet. Reindrifststyret har en sentral rolle i reindrifstforvaltningen gjennom å inneha både en forvalterfunksjon etter reindrifstloven og en rådgiverfunksjon.

Dette betyr at Reindrifststyret, i tillegg til å behandle saker etter reindrifstloven, også skal være en faglig rådgiver som på eget initiativ kan ta opp saker av viktighet for reindriften overfor egen forvaltning og andre offentlige myndigheter.

Det nåværende Reindrifststyret ved leder Inge Ryan, har et uttalt mål i sin virksomhet om å møte reindrifstutøvere i ulike områder og deler av landet. Dette målet har Reindrifststyret fulgt opp i 2025, blant annet ved å avholde dialogmøter med ulike reinbeitedistrikter, samt at Reindrifststyret var representert på Norske Reindrifstsamers Landsforbunds landsmøte i Kirkenes i sommer.

For Reindrifststyret er dette sentrale arenaer som bidrar til å gi innblikk, og å gjøre styret i bedre stand til å ta opp aktuelle saker som næringen er opptatt av. Dette gir også Reindrifststyret innspill fra reindrifstnæringen, som igjen er grunnlag for saker som styret ønsker å fremme på sitt årlige møte med statsråden i Landbruks- og matdepartementet. Departementet er overordnet og ansvarlig politisk myndighet på reindrifstområdet, og møtet med statsråden er et viktig møtepunkt hvor styret som forvaltningsorgan med reindrifstfaglig kompetanse, har mulighet til å fremme og synliggjøre viktige saker for reindriften på politisk nivå.

Videre har også 2025, så langt, vært nok et år preget av et mangfold av komplekse og tidvis krevende saker for Reindrifststyret. På årets agenda har det blant annet vært flere saker om gjerder og anlegg

i reindriften. Reindrifststyret har videre behandlet klager på tilbakebetalingskrav i forbindelse med offentlig kontrollert reintelling, gjeterhytter, opprettelse av nye siidaandeler og sanksjonsvedtak knyttet til rein utenfor lovlig beiteområde. I tillegg har saker om oppdeling av to reinbeitedistrikter i Finnmark vært til behandling i styret. Fra 1. juli kom det også endringer i reindrifstloven som både reindriften og forvaltningen må forholde seg til.

Dialogmøter med reindrifstnæringen

I forbindelse med reindrifststyremøter som avholdes i de ulike reinbeiteområdene, ønsker Reindrifststyret å invitere nærliggende reinbeitedistrikter til dialogmøter. Formålet med møtene er å bli bedre kjent med distriktene, og at de kan ta opp aktuelle tema fra reindriften sin. Reindrifststyret er blant annet interessert i den generelle driften i området, hva reinbeitedistriktene ser på som utfordringer og muligheter, og andre aktuelle saker som berører reindriften.

Dialogmøtene i Kirkenes ga blant annet Reindrifststyret innspill og grunnlag for en uttalelse til Energidepartementet om styrets syn på plan- og utredningsprogrammet for vindkraftutbygging på Nordkinnhalvøya. Dette programmet innebærer utredninger av 11 vindkraftverk i Finnmark, hvor 7 av disse ligger innenfor reinbeitedistrikt 9, Čorgas.

I uttalelsen viser styret til at de overfor Energidepartementet som ansvarlig overordnet myndighet i saken, ønsker å tydeliggjøre behovet for en reell medvirkningsprosess som ivaretar de berørte reindrifstinteressene, og som sikrer bevaring av reindrifstens materielle grunnlag i beiteområdene.

Videre i 2025 skal Reindrifststyret besøke reinbeiteområder i Nordland og Sør-Troms. I denne sammenhengen er også reinbeitedistrikter i området invitert til møte med styret, blant annet for å gi sitt syn på aktuelle saker som utbygging i forbindelse med alpin-VM i Narvik, utfordringer knyttet til

Styreleders hilsning til landsmøte.
Foto: Odd Kristian Kaushik-Svaler

Lassokastekonkurransen representerer et sosialt høydepunkt på NRLs landsmøte.
Foto: Odd Kristian Kaushik-Svaler

grenseoverskridende reindrifst mot Sverige og konsekvenser for reindriften av Nord-Norges største veiprojekt, Hålogalandsvegen.

Deltakelse på landsmøte for Norske Reindrifstsamers Landsforbund

Reindrifststyret deltok på landsmøtet til Norske Reindrifstsamers Landsforbund (NRL) i Kirkenes i juni. Det viktig og nyttig for både Reindrifststyret som forvaltningsorgan, og for Landbruksdirektoratet som sekretariat, å ha en tilstedeværelse her for å kunne møte utøverne og få perspektiv og innsikt fra reindrifstens side i saker som berører den.

Det var både aktuelle og krevende saker på agendaen til landsmøtet. Blant annet var rovviltsituasjonen, kraftutbygging, klimaendringer og beredskap, endringer i reindrifstloven og jordskiftelova sentrale temaer for landsmøtet. Videre tok landsmøteprogrammet opp saker som HMS i reindriften, status i arealsaker og markedssituasjonen for reinkjøtt.

I tillegg til sakene, fikk landsmøtet også hilsninger og innlegg fra statsråd Nils Kristen Sandtrøen, Reindrifststyrets leder og andre aktører tilknyttet reindrifstnæringen. I hilsningen sin la Reindrifststyrets leder Inge Ryan blant annet vekt på reindrifstens viktige betydning som del av en urfolksskulturer og som en viktig matprodusent. Styrelederen viste til både utfordringer og muligheter for reindrifstnæringen. Utfordringene og oppgavene som skal løses, krever god dialog med reindrifstnæringen og respekt for den samiske måten å tenke og jobbe på. Videre peker styrelederen på positive forhold som konstruktive samtaler og møter med næringen. Det oppleves å være en tro på fremtiden og vilje til å jobbe for å bevare reindriften blant den yngre generasjonen reindrifstutøvere. Oppsummert er det trygt å legge til grunn at årets landsmøte ga spennende dager i Kirkenes, som fremmet gode diskusjoner og viktige politiske og faglige saker. Dette er nyttig innsikt og kunnskap for Reindrifststyret og øvrig forvaltning å ta med seg videre i sitt virke.

Reindrifststyret om lovendringer, erfaringer og veien videre

Skrevet av: Odd Kristian Kaushik-Svaler, seniorrådgiver Landbruksdirektoratet

Endringene i reindrifstloven markerer sentrale bidrag til målsettingen om en bærekraftig reindrift og lovens selvstyreprinsipp. Reindrifststyrets leder, Inge Ryan, oppsummerer årets erfaringer, vurderer lovendringene og peker på hva som blir avgjørende for videre utvikling i næringen.

Etter flere år med erfaringer som har vist at reindrifstloven av 2007 ikke i tilstrekkelig grad har virket etter hensikten, vedtok Stortinget i vår en rekke justeringer i loven. Målet er å styrke grunnlaget for en økonomisk, økologisk og kulturell bærekraftig reindrift – og å tydeliggjøre ansvar og rettigheter i næringen.

Endringene tar blant annet sikte på å løse utfordringer knyttet til intern styring, reintall og rettighetsforhold, og reflekterer mange av de temaene Reindrifststyret over tid har løftet i både uttalelser og dialoger på politisk nivå.

Reindrifstnytt har snakket med styrets leder, Inge Ryan, om erfaringene med året som har gått, Reindrifststyrets arbeid så langt i 2025, og hvilke mål som blir viktige fremover.

Reindrifststyret har tidligere påpekt utfordringer i reindrifstloven. I lovrevisjonsprosessen har flere av disse forholdene blitt hensyntatt og nå vedtatt av Stortinget.

Hvordan ser styreleder overordnet på endringene i reindrifstloven, og på loven som et virkemiddel for å forvalte reindriften i tråd med målsettingene om en økonomisk, økologisk og kulturell bærekraftig reindrift? Det var veldig bra at det var enighet mellom NRL, Sametinget og Landbruks- og matdepartementet om endringene. Stortinget sluttet seg til forslagene. Dette gir lovendringene stor og avgjørende legitimitet. Etter mange år som styreleder mener jeg at disse endringene var viktig for å gjøre reindrifstloven av 2007 enda bedre.

Er det noen endringer som spesielt bør trekkes frem? Alle endringer viktige, men å få en mer rettferdig ordning når reintall skal reduseres er helt nødvendig.

Som leder for tre ulike reindrifststyrer har jeg opplevd at de tidligere bestemmelsene har vært krevende.

Hvordan bør ansvarlige myndigheter arbeide videre med å utvikle loven og forvaltningen av reindriften?

Det er svært viktig med informasjon til alle reineiere slik at de er godt kjent med endringene. Dessuten må lovendringene evalueres etter en tid for å se om de fungerer etter intensjonene.

Hvordan ser styreleder på Reindrifststyrets forvaltningsvirksomhet så langt i 2025, spesielt gitt tyngre saker som f.eks. distriktsoppdeling?

Reinbeitedistrikt 16 har hatt utfordringer over lengre tid. Dette er et svært stort distrikt der samarbeidet ikke har fungert. Jeg er derfor glad for at Reindrifststyret i juni vedtok å dele opp distriktet i mindre enheter.

Reindrifststyret er opptatt av å møte reindrifstutøverne der de er, og å få innblikk i hvilke saker som berører dem. Kan du si noe om nytteverdien av disse dialogmøtene?

Møte med reindrifstutøvere i ulike deler av landet er svært verdifullt for Reindrifststyret. Det gir oss nyttig kunnskap, samtidig som reineierne får tatt opp saker de er opptatt av.

Hvordan ser styreleder på fremtiden når det gjelder videre mål og utvikling? Hva blir viktig for Reindrifststyret og forvaltningen av reindrifstnæringen fremover?

Reindrifststyret har medlemmer oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet og Sametinget. Jeg tror vi må ha en god dialog med begge disse. Videre er kontakten med NRL og reindrifstutøverne svært viktig. Jeg mener det er kompliserende for reindriften å forholde seg til både Statsforvalter og Landbruksdirektoratet. Her er det et behov for endring.

Videre mål

I 2025 har Reindrifststyret fulgt opp og videreutviklet sin rolle som både forvalter og rådgiver, i tråd med instruks for styrets virksomhet. Som styreleder viser til, ønsker styret blant annet å løfte frem saker av særlig betydning for reindriften. Reindrifststyret vil videreføre dette arbeidet med mål om å møte reindrifstutøvere i ulike deler av landet, samt fortsette dialogmøter med annen forvaltning.

Nannet

– orre ektie eekeme maahtoejarngje baaatsose

Tjaelijh: Inga Margrethe Eira, Nannet.

2020 raejeste Ovddos AS lea jarngem Nannet evtiedamme goh prosjektbaseereme vierhtie-jih raeriestimmiejarngje baaatsose prosjekti tjirrh. Daelie prosjekte sov minngemes boelhkem aalka, dejnie ulmine Nannet tseegkedh goh jijtjeraarehke organisasjovne tsiengelen 1.biejjen 2026 raejeste – maam baaatsoesijth eekieh jih stuvrieh, jih beetnehdaarjoem aadtje lihtsegijstie jih byögkeles daajoste.

Golken–goeven 2025 mijjeh goerehtallebe mah baaatsoesijth mah sijhtieh meatan årroth aalkoelistie. Mijjeh baaatsoesijth abpe laantesne bööredibie intensjovnelatjkoem vuelietjaeledh gusnie væljoem vuesiehtieh lihtseginie sjidtedh jih dienesjh aestedh.

Dihthe orre organisasjovne edtja faalehtidh:

- Aamhtesereereme jih daarioe areaaleaamhtesinie, govlehtimmieahtesinie jih reaktaprosessine

- Tjaelemegoevtesediensjh, tjaa nghkoeiktedimmie jih tjaa nghkoegærjatjaeleme
- Vaa rhkoe- jih tjaatsegegietedimmie
- Paa ste- jih tellefovnegoevtese
- Kuvsh jih maahtoelutnjeme stävroe barkosne jih jijtjestävrosne

Ulmie lea ektie maahtoe- jih viehkieabparaatem tseegkedh mij baaatsoesijtide juridi hkeles, reereles jih politi hkeles haestieminie daariohte. Baaatsoesijth edtjeh jijtjh aajhterinie organisasjovne ste årroth jih dam hammoedidh.

– *Nannet lea prosjektine orreme gellie jaepieh. Daelie rie jries dam minngembem sillem vael tedh: jarngem tseegkedh mij baaatsoesijtide tjelke daarioem jih buerebe dirreg h vadta aarkebiejjen, prosjekten avtehke Marja Eira jeahta.*

Soe jkesjamme aalkove tsiengelen 1.b. 2026 aalkovinie sjædta aktede ektie eekeme, nasjonaale maahtoejarngeste baaatsose.

Nannet

– et nytt felleseid kompetansesenter for reindriffta

Skrevet av: Inga Margrethe Eira, Nannet.

Siden 2020 har Ovddos AS utviklet Nannet som et prosjektbasert ressurs- og rådgivningssenter for reindriffta. Nå går prosjektet inn i sin siste fase, med mål om å etablere Nannet som en selvstendig organisasjon fra 1. januar 2026 – eid og styrt av reinbeitedistriktene, og finansiert gjennom medlemskap og offentlige tilskudd.

I løpet av oktober–desember 2025 kartlegger vi hvilke distrikter som ønsker å være med fra starten. Vi inviterer reinbeitedistrikter over hele landet til å signere en intensjonsavtale som uttrykker vilje til medlemskap og kjøp av tjenester.

Den nye organisasjonen skal tilby:

- Saksbehandling og støtte i arealsaker, høringsuttalelser og rettsprosesser
- Sekretariatstjenester, møtekoordinering og protokollføring

- Arkiv og dokumenthåndtering
- Post- og telefonmottak
- Kurs og kompetanseheving i styrearbeid og selvstyre

Målet er å bygge et felles kompetanse- og serviceapparat som styrker distriktene i møte med juridiske, administrative og politiske utfordringer. Reinbeitedistriktene skal selv eie og forme organisasjonen.

– *Nannet har vært et prosjekt i flere år. Nå er vi klare for neste steg: å etablere et senter som gir distriktene konkret støtte og bedre verktøy i hverdagen, sier prosjektleder Marja Eira.*

Den planlagte oppstarten 1. januar 2026 markerer begynnelsen på et felleseid, nasjonalt kompetansesenter for reindriffta.

Møte i Nannet, illustrasjonsbilde. Foto: Anne Katja Gaup

Drone. Foto Johan Anders Bongo.

Telling av rein med drone og KI

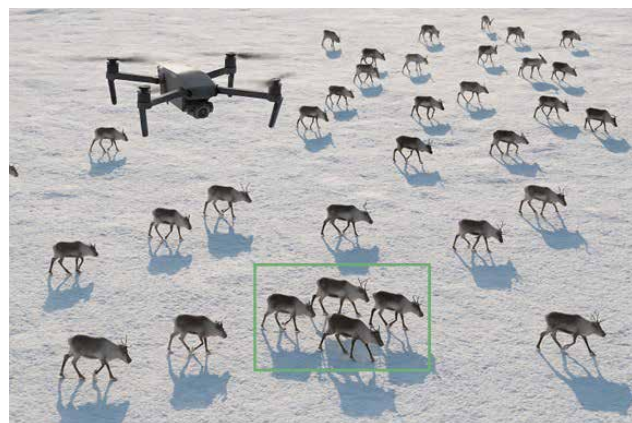
**Skrevet av: Magnar Evertsen,
fagdirektør Landbruksdirektoratet**

Droneprosjektet ARC – Aerial Reindeer Count – har i løpet av det siste året testet ut ny teknologi for telling av reinsdyr ved hjelp av droner og kunstig intelligens (KI). Målet har vært å gjøre reinteellinger enklere, raskere og mer presise – både for myndigheter og for reindriftnæringen.

I testperioden har forskere fra NIBIO, NORCE og Biodrone samarbeidet med reineiere for å samle inn bilder og video av rein i ulike terreng og årstider. Dette materialet har blitt brukt til å trene en KI-modell som kan gjenkjenne og telle reinsdyr automatisk. Modellen fungerer best når dronen flyr mellom 40 og 120 meter over bakken, og har en kameravinkel på mellom 45 og 90 grader. På snødekt mark har modellen oppnådd over 90 prosent nøyaktighet.

Prosjektet har også utviklet en brukermanual for dronepiloter, som gir råd om hvordan man bør fly for å få best mulig bilder til telling. Det er lagt stor vekt på kvalitetssikring, og bildene er nøye merket av mennesker for å lære KI-modellen hva den skal se etter. Dette arbeidet har vært tidkrevende, men nødvendig for å sikre gode resultater.

ARC-prosjektet har vist at det er mulig å bruke droner og KI til å telle rein, og at teknologien kan bli et nyttig verktøy for både offentlig forvaltning og næringen selv. Det planlegges nå å videreutvikle løsningen i flere faser fremover, med mål om å gjøre systemet enda mer presist og brukervennlig. På sikt kan teknologien også brukes til å overvåke villrein og andre dyr i norsk natur.

KI generert illustrasjon av telling av reinsdyr med drone.

Reinbilde tatt med drone Foto Johan Anders Bongo.

Tilbakeblikk:

En digital reise fra 1982 til 2025

Da videokameraet ble tatt i bruk i reinteilling i 1982 ble det sett på som et dristig eksperiment. I dag har teknologien tatt et kvantesprang – droner og kunstig intelligens er i ferd med å bli nyttige verktøy for reinteilling.

Gielas reinbeitedistrikt så allerede i 1982 muligheten for å bruke video til telling av rein og søkte om midler til dette formålet fra Reindriftnæringens utviklingsfond. Styret i Reindriftnæringens utviklingsfond var imidlertid noe skeptisk til nytten av slike tekniske hjelpemidler og påpekte at mindre manuelt arbeid kunne stå i motsetning til næringens mål om å være arbeidsintensiv.

Over 40 år senere er det nettopp utviklingen av droneteknologi og kunstig intelligens som står i fokus for forvaltningen. Det som i 1982 var et forsøk, er i dag et viktig satsingsområde – med stort potensial for å effektivisere og forbedre arbeidet med reinteilling og praktisk reindrift.

Video i reindriften?

Gielas reinbeitedistrikt har fått et tilskott på 23.000 kroner fra Utviklingsfondet for reindrift til kjøp av videoutstyr.

Utstyret er ment å brukes til hjelp under telling, og skal også gi mulighet til å lære hvert enkelt dyr å kjenne, ved å sitte i rø og mak hjemme i stua og studere filmen, og diskutere med hverandre.

Styret for Utviklingsfondet gir uttrykk for tvil om nytten av et slikt hjelpemiddel i reindriften, spesielt når det gjelder telling av rein. Man er særlig skeptisk

fordi slike tekniske hjelpemidler kan medføre mindre arbeid med reinen, og dermed lavere tamhetsgrad. Det er også pekt på en mulig konflikt med reindriftnæringens næringspolitiske målsetting om en arbeidsintensiv næring.

Tilskottet fra Utviklingsfondet er gitt som en forsøksordning, og det forutsettes at søkeren utarbeider rapport om den praktiske nytten av utstyret i løpet av det første året.

5

Reindriftnytt nr. 1-1982

Oppdaterte distriktsplaner er viktig for reindriften

Skrevet av: Tone Frantzen Seppola,
seksjonssjef Landbruksdirektoratet

Distriktsplaner er et sentralt verktøy for reindriften for å synliggjøre sin bruk av arealer og gi offentlige myndigheter et godt kunnskapsgrunnlag i arealplanleggingen. Det er viktig at informasjon om bruken av reindriftsarealer blir mer tilgjengelige og synlige for ulike aktører. Oppdaterte arealbrukskart, dialog med næringen og oppdaterte distriktsplaner bidrar til at reindriften bruk i større grad tas hensyn til i arealplanleggingen. Både arealbrukskartene og distriktsplanene er tilgjengelige i kartportalen Kilden, NIBIO: <https://kilden.nibio.no/?topic=reindrift>

I 2024 utarbeidet en arbeidsgruppe bestående av NRLs rådgivningstjeneste i arealsaker, Statsforvalteren, Landbruks- og matdepartementet og Landbruksdirektoratet en ny mal for distriktsplaner.

Tre grunner til å bruke mal for distriktsplaner på Landbruksdirektoratets nettsider:

- Oppfyller alle lovpålagte krav og gjør det enkelt å fylle inn relevant informasjon.
- Gir oppdatert informasjon om reindriften rettsgrunnlag og myndighetens ansvar for å ivareta reindriften arealer.
- Viser eksempler på hvordan distriktet kan beskrive arealinngrep, klimaendringer, rovviltbelastning og forventninger til myndigheter i arbeidet med kunnskapsgrunnlag, medvirkning og konsultasjoner.

Malen er tilgjengelig som Word-fil på norsk og nordsamisk på Landbruksdirektoratets nettsider, og ble oppdatert i oktober 2025 etter vedtatte endringer i reindriftenloven.

Tilskudd til distriktsplaner:

Reinbeitedistrikter og reinlag kan søke om tilskudd på inntil 40 000 kroner til å utarbeide eller revidere distriktsplaner. Ordningen er en utvidelse av tidligere tilskudd og omfatter nå også revisjon av eksisterende planer.

Mer informasjon finnes på Landbruksdirektoratets nettsider: www.landbruksdirektoratet.no

Vil du abonnere på Reindriftnytt?

Send e-post til postmottak@landbruksdirektoratet.no eller send oss en melding på vår Instagramprofil: [@landbruksdirektoratet_rein](https://www.instagram.com/landbruksdirektoratet_rein)

Reindriftnytt er et blad som kommer ut to ganger i året. Det er Landbruksdirektoratet som er ansvarlig utgiver. Målet er å spre kunnskap om aktuelle saker fra reindriftnæringen og reindriftsforvaltningen. Det er gratis å abonnere!

Har du fått en ny postadresse?

Ta kontakt med oss for å oppdatere din nye postadresse slik at du fremdeles kan motta Reindriftnytt!

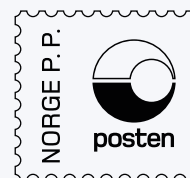
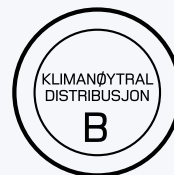
Visste du at...?

Reindriftnytt finnes også på våre nettsider under Reindrift -> Reindrift i Norge. Her kan du lese alle utgitte utgaver siden 2015!

Nye utgivelsestider

Reindriftnytt er Landbruksdirektoratets magasin som formidler informasjon til og om reindriftnæringen. Bladet har to årlige utgaver – én på våren og én på høsten. Fra høsten 2025 endres publiseringstidspunktene til mai for vårutgaven og november for høstutgaven.

Returadresse: Landbruksdirektoratet, avd. reindrift
Løkkeveien 111, 9510 Alta
ISSN 0333-4031

Har du synspunkter på Reindriftnytt?

Reindriftnytt har vært utgitt siden 1967 og har dermed både historisk og kulturell verdi. I over 50 år har magasinet fungert som en informasjonskanal for reindriftsnæringen.

Landbruksdirektoratet gir ut Reindriftnytt to ganger i året, i mai og november. Opplaget er på 750 eksemplarer, som sendes til abonnenter, NRL, Sametinget og øvrige samarbeidspartnere. Om lag 100 eksemplarer kommer i retur etter utsending.

De siste årene har informasjonsarbeidet i større grad blitt digitalisert, blant annet gjennom nyhetssaker på direktoratets nettsider og bruk av Instagram for å nå reindriftnæringen. Vi har også mottatt få tilbakemeldinger fra næringen om magasinet nytteverdi. Samtidig har Reindriftnytt lange tradisjoner og kan fortsatt spille en viktig rolle som historisk dokumentasjon og informasjonskanal.

Vi ønsker derfor innspill fra våre lesere om hvilken verdi magasinet har for dere.

Send gjerne dine tilbakemeldinger til:
postmottak@landbruksdirektoratet.no

Leat go dus oaivilat Boazodoalloodđasiid birra?

Bláđđi Boazodoalloodđasat lea almmu-
huvvon 1967 rájes ja das lea sihke historjjálaš ja
kultuvrralaš árvu. Bláđđi lea badjel 50 jagi
juohkán dieđuid boazodollui.

Eanandoalldirektoráhtta almmuha Boazodoal-
loodđasiid guovtte geardde jagis, miessemánus
ja skábmamánus. Oktiibuot 750 gáhppálaga dead-
diluvvojit ja sáddejuvvojit sidjiide geat leat dingon
Boazodoalloodđasiid oázžut boasttas, bláđđi sáddejuv-
vo maddái NBR:ii, Sámediggái ja eará ovttasbargoguim-
miide. Sullii 100 gáhppálaga máhcahuvvojit ruovttoluotta
manjel go leat sáddejuvvon.

Manemus jagiid lea diehtjuohkinbargu šaddan eanet
digitálan, earret eará direktoráhta neahttasiiddu ođasáššiid
ja Instagram geavaheami bokte olahan dihte boazodoal-
ealáhussii. Mii leat ožžon unnán máhcahagaid ealáhusas
bláđi mearkkašumis. Seammás lea Boazodoalloodđasiin
guhkes árbevierru bláđđin ja sáhtá leat dehálaš historjjálaš
dokumenteremis ja diehtjuohkinkanálan.

Mii háliidit dan dihte oaiviliid min lohkkiin das
ahte maid bláđđi mearkkaša didjiide.

Sádde áinnas máhcahagaid e-postii:
postmottak@landbruksdirektoratet.no

Foto: Ina Therese Sara

Statsforvalterne

Statsforvalteren i Troms og Finnmark
Postboks 700, 9815 Vadsø
Telefon 78 95 03 00
sftfpost@statsforvalteren.no

Besøksadresse:
Dramsveien 1, 9800 Vadsø
Bredbuktnesveien 50B, 9520 Kautokeino
Deanugeaidnu 6, 9730 Karasjok
Strandveien 13, 9007 Tromsø
Skogbrukets hus, 9325 Bardufoss

Statsforvalteren i Nordland
Postboks 1405, 8002 Bodø
Telefon 75 53 15 00
sfnopost@statsforvalteren.no

Besøksadresse:
Byporten - Fridtjof Nansens vei 11, 8003 Bodø
Sjøgata 16/18, 8656 Mosjøen

Statsforvalteren i Trøndelag
Postboks 2600, 7734 Steinkjer
Telefon: 74 16 80 00
sftlpost@statsforvalteren.no

Besøksadresse:
Statens hus, Strandveien 38, 7713 Steinkjer
Statens hus, Prinsens gt. 1, Trondheim
Ella Holm Bulls vei 30, Snåsa
Tollef Bredals vei 13, Røros

Landbruksdirektoratet

Postboks 56, 7701 Steinkjer
Telefon: 78 60 60 00
postmottak@landbruksdirektoratet.no

Avdeling Reindrift, Alta
Løkkeveien 111, 9510 Alta

Oslo
Innspurten 11D, 0663 Oslo

Steinkjer
Skolegata 22, 7713 Steinkjer